

Au royaume des pharaons

Une autre civilisation, due à l'expansion de l'agriculture à partir de la Syrie-Palestine, se développe sur les rives du Nil vers 4000 avant J.-C.

Au début, l'Égypte se divisait en tribus ou clans, appelés nomes. Ces clans fusionnèrent peu à peu et formèrent deux royaumes : le Delta ou Basse Égypte, la vallée du Nil ou Haute Égypte, qui furent réunis en un puissant État centralisé, dont Memphis devint la capitale.

De 3000 à 332 avant J.-C., trente dynasties se succèdent en Égypte.

L'Ancien Empire commence avec Ménès. C'est l'époque où l'Égypte crée son système d'écriture (les hiéroglyphes, déchiffrés au XIXe siècle par J.-Fr. Champollion) et construit le sphinx de Gizeh ainsi que de monumentales tombes royales : les pyramides.

Après une période de troubles où les princes des nomes reprennent le pouvoir, le Moyen Empire reconstitue l'unité de l'Égypte sous l'autorité des pharaons de Thèbes (2000). Mais l'Égypte est à nouveau ravagée vers 1700 par l'invasion des Hyksos, peuplade venue de Palestine, qui s'installe dans le Delta. En 1580, le pharaon thébain Ahmosis s'empara de leur capitale Avaris et parvint à les refouler en Palestine.

Le Nouvel Empire inaugure alors une politique d'expansion, qui marque l'apogée de la puissance et de la richesse de l'Égypte. Tandis que Thoutmosis III (le Napoléon égyptien) étend ses frontières de la quatrième cataracte au sud jusqu'aux rives de l'Euphrate au nord, la reine Hatshepsout fait construire le temple à terrasses

de Deir-el-Bahari, Amenhotep III édifie le temple de Louqsor, Sethi Ier la salle hypostyle de Karnak, et Ramsès II le temple souterrain d'Abou-Simbel.

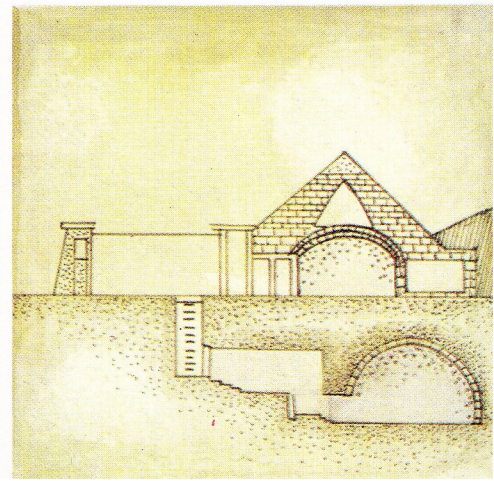
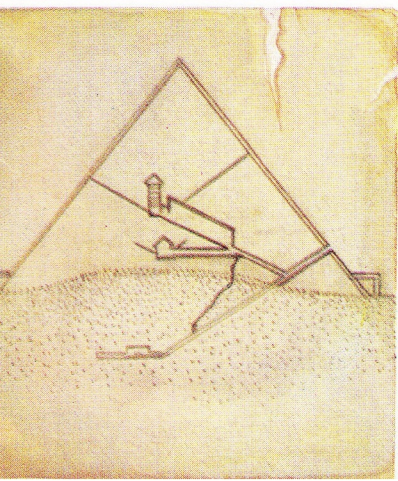
Amenhotep IV (R. 1372-1354) fut un prince idéaliste et religieux. Il s'efforça de remplacer le polythéisme par une religion monothéiste, qui réunirait tous les peuples dans l'adoration d'un dieu unique : Aton, le disque solaire, principe de vie. Il changea son nom en Akhenaton, ce qui signifie serviteur d'Aton. Mais sous le règne de Toutankhamon, le peuple, poussé par le clergé, obligea le pharaon à restaurer l'ancienne religion. L'ouverture du tombeau de Toutankhamon en 1922 mit au jour d'incalculables trésors qui permirent de faire revivre l'Égypte ancienne.

Ramsès II avait réussi à arrêter les Hittites à Qadesh (1294) et Ramsès III battit à Raphia (1193) les peuples venus de la mer; en fait, ces victoires consacrèrent l'une la perte de la Syrie, l'autre la perte de la Palestine. A partir de 1080, la Basse Époque amorça un long déclin : les pharaons, impuissants à mater les féodaux, perdirent tout pouvoir : l'Égypte tomba successivement aux mains des Éthiopiens (VIIIe s.), des Assyriens (VIIe s.), et, après la Renaissance de Saïs (660-525), elle fut dominée par les Perses (525), Alexandre le Grand (332) et les Romains (31). Cléopâtre VI fut la dernière reine d'Égypte. Ainsi prenaient fin 3.000 ans d'une prestigieuse histoire!

En haut : vue de l'intérieur d'une chambre mortuaire dans une pyramide. Sarcophage du pharaon Toutankhamon (à l'avant-plan), avec les objets célèbres découverts près de la momie : des coffres, des aliments dans des urnes, le sceptre du pharaon, une maquette de bateau, le trône, l'échiquier, etc.

Sur les murs : des hiéroglyphes, l'image d'une princesse, et au milieu, le pharaon Akhenaton et son épouse Nefertiti.

En bas : coupe d'une pyramide, carte de l'ancienne Égypte et coupe d'une chambre mortuaire royale.

HET RIJK DER FARAO'S

Ten tijde van het eerste Sumerische rijk nam de beschaving vaste vorm aan nabij de Nijl, een paar duizend kilometer naar het westen. Aanvankelijk bestond Egypte uit talrijke in hoge mate onafhankelijke provincies, "nomen" genoemd. Maar later verenigden deze zich en vormden twee hoofdstaten: Beneden-Egypte in het noorden en Opper-Egypte in het zuiden. Na een oorlog, die omstreeks 3000 vóór Christus woedde, versmolten beide tot één machtig koninkrijk, waarvan Memphis de hoofdstad was.

Niet minder dan dertig dynastieën farao's regeerden over dit land in de periode van bijna drieduizend jaar, die het jaar 2800 vóór Christus van de tijd van Julius Caesar scheidde. De meeste van deze heersers werden door hun onderdanen niet slechts als koningen, maar ook als goden beschouwd. Onder hun heerschappij bloeiden kunsten, ambachten, architectuur en wetenschap.

De grootste tekening hiernaast toont Egyptische muurschilderingen, handschriften, beelden, meubelen en kunstschaten, die op verschillende tijdstippen uit de lange geschiedenis van het rijk werden vervaardigd. De meeste van de voorwerpen die op de voorgrond zijn afgebeeld, werden in het jaar 1923 gevonden, toen Dr. Howard Carter het sedert lang verzegelde graf van de jeugdige farao Toetanchamon opende. Deze schoonzoon van Echnaton, één der grootste van alle farao's, was zelf geen belangrijke koning. Hij regeerde slechts enkele jaren en stierf toen hij achttien was, omstreeks 1350 vóór Christus. Toch werd zijn lichaam, dat men op prachtige wijze had gebalsemd, in drie om elkaar sluitende doods-kisten geborgen. De binnenste, massiefen ontzettend zwaar, bestond uit zuiver goud. Beelden, model-schepen, meubelen, dozen, juwelen, vazen, een troon en een scepter bevonden zich in het daarnaastgeplaatste schrijn.

Op de afbeelding vertonen de schilderijen rondom de muren mensen en goden, verder ook een prinses. Echnaton en zijn koningin, Nefertiti, versieren de achtergrond. Echnaton, die men soms ook Amen-hotep de vierde noemt, deed een moedige poging om de oude godsdienst van Egypte, waarbij vele goden werden vereerd, af te schaffen. Hij voerde een nieuwe godsdienst in, van Aton de Zon, die men

toen als enige god en als oorsprong van alle leven zou moeten aanbidden. De verandering duurde slechts enkele jaren, aangezien onder de zwakke regering van Toetanchamon de priesters de oude goden in ere herstelden.

Voor de geschiedkundigen bleef het beeld- of hiërogliefenschrift tot in 1798 een raadsel. Toen vonden specialisten, die in het leger van Napoleon in Egypte dienden, de steen van Rosetta, die dezelfde inscriptie droeg in het Grieks, in hiërogliefen en in nog een andere soort van Egyptisch schrift. Zij kenden Grieks en konden hierdoor met de ontcijfering van de hiërogliefentekens beginnen. Dankzij de beeldtaal die op papyrusrollen voorkomt, hebben wij tegenwoordig enig inzicht in de Egyptische wetenschappelijke vooruitgang. Zo weten we, dat priesters-sterrekundigen de lengte van het jaar nauwkeurig berekenden, dat zij de datums kenden waarop vele sterren in bepaalde delen van de seizoenen verschijnen en weer verdwijnen en dat zij de zo belangrijke springvloed van de Nijl konden voorspellen.

Het Egyptische meesterschap op architectonisch gebied blijkt uit de vele prachtige bouwwerken, die bewaard zijn gebleven. De trappenpiramide van Sakkara, ontworpen door Imhotep tijdens de vierde dynastie, is één van de eerste grote stenen bouwwerken ter wereld. De grote piramiden van Gizeh behoren nog steeds tot het reusachtigste van alle dingen, door de mens gemaakt. De hoge kolommen van de tempels van Luxor en Karnak zijn nog altijd wonderen van de wereldarchitectuur.

Van ongeveer 1790 tot 1600 vóór Christus werd Egypte onderdrukt door de Hyksos, een machtig nomadenvolk. Maar ongeveer een eeuw later werden zij door de Egyptenaren verdreven, die zelf veroveringstochten ondernamen en hun macht tot de huidige Soedan in het zuiden en tot de Eufraat in het oosten uitbreidden. Niet eerder dan in 332 vóór Christus verviel de Egyptische macht volledig. Toen veroverde Alexander de Grote het land en vestigde een dynastie van marionettenkoningen, de Ptolemee's. Cleopatra was het laatste Egyptische koninklijke personage. Met haar dood in 31 vóór Christus eindigden drieduizend jaar Egyptische koninklijke geschiedenis.

Boven : Egyptische kunstschaten en handschriften. **Onder :** Dwarsdoorsnede door een piramide; kaart van het oude Egypte en binnenzijde van een koninklijke grafkamer.

Globerama

HISTOIRE DES CIVILISATIONS MENS EN WERELD, VROEGER EN NU

CASTERMAN

HET AVONTUUR VAN MENS EN WETENSCHAP

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

Le présent ouvrage est publié simultanément en
français (Casterman, Paris-Tournai)
allemand (International School, Cologne)
anglais (Odhams Press, Londres)
américain (International Graphic Society, New York)
danois (Munsgaard Scandinavisk Bogforlag)
finlandais (Munsgaard)
hollandais (Keurkoop, Rotterdam)
italien (Fratelli Fabbri, Milan)
portugais (Codex)
suédois (Munsgaard)

2e édition, 1964

KEURKOOP NEDERLAND

© ESCO PUBLISHING COMPANY

ALLE RECHTEN VOORBEHOUDEN VOOR ALLE LANDEN

Art © 1959 by Esco, Anvers

Text © 1963 by Casterman, Paris

Tous droits de traduction et de reproduction réservés.